

ÖZ

Hazırlayan	: Samire MÖMİN
Üniversite	: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı	: İletişim Bilimleri
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: XIV +257
Mezuniyet Tarihi	: 06/06/2013
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Emine YAVAŞGEL

ORTA ASYA TOPLUMLARINDA

İNANCA YÖNELİK DEĞER YAPILANMASI

(KIRGIZ UYGUR TOPLUMU KARŞILAŞTIRMALI ÖRNEK ÇALIŞMASI)

Çağlar içerisinde zengin bir tarih ve kültürü kendinde barındırmakta olan Orta Asya topluluklarında karşılaştığımız olgular çok yönlü gözükmektedir. Tarih boyunca insanlar çeşitli toplumlar oluşturmuşlar, kültür ve medeniyetler meydana getirmişler, zaman içinde ortak birtarihi mirasa sahip olmuşlar, belli bir dini inancı benimsemişler ve kendilerine özgü bir ahlak ve değerler sistemi oluşturmuşlardır. Sosyal hayatta da eski Türk yaşantılarının izlerine sıkça rastlanılmaktadır. Aynı zamanda eski yaşantı izleri toplumun değer yapısını da etkilemektedir. Türk coğrafyasında sosyal yapı ve kültürel değerler açısından son yüzyıl içinde hızlı bir değişim ve gelişim süreci yaşanmaktadır. Kırgızistan ve Sincan Uygur Özerk Bölgesi bu bakımdan araştırılmaya değer bir alan oluşturmaktadır. Bu çalışmada da genelinde Orta Asya topluluklarının inanç yapıları, özelinde de Kırgız ve Uygur toplumlarının Tanrı ve yaşam (doğum/düğün/ölüm) olgularına yönelik ritüeller ele alınmıştır. Söz konusu olgulara ilişkin geliştirilmiş bulunan ritüellerde saptanan inanca yönelik pratikler üzerinden nitel yöntemle değer araştırmasına gidilmiştir. Böylelikle iki toplumun değer algısına yönelik bir inceleme ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tezin amacı, iki toplumun inanca yönelik değer yapısındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyarak bu iki toplumun değer algısının analizine katkı sağlamaktır.

Anahtar Sözcükler : İnanç, Ritüel, Değer, Kült, Orta Asya, Kırgız Toplumunu, Uygur Toplumunu

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган	: Самире МӨМИН
Университет	: Кыргыз-Турк Манас университети
Багыты	: Журналистика
Иштин сыпаты	: Магистирдик диссертация
Беттердин саны	: XIV +257
Бутуру датасы	: 06 / 06 / 2013
Илими жетекчи	: Доц. Др. Эмине ЯВАШГЕЛ

Орто Азия элдеринде ишиниме байланыштуу баалуулуктар;

кыргыз -уйгур коому мисалында

Бир топ кылымдар ичинде бай тарыхка жана маданиятка ээ болгон Орто Азия коомдорундагы көрүнүштөр ар түрдүү көрүнөт. Тарых боюнча адамдар түрдүү коомдорду, цивилизация жана маданияттарды жаратышты. Убакыт ичинде орток тарыхый мураска ээ болушуп, белгилүү бир диний ишенимди, этикалык нормаларды жана баалуулук системин пайда кылышты. Учурдагы түрктөрдүн социалдык жашоосунан да эски түрк жашоосунун издерин кездештирүүгө болот. Ошол эле учурда байыркы турмуштун издери коомдун баалуулук түзүлүшүнө да өз таасирин тийгизип келет.

Түрк дүйнөсүндө социалдык түзүлүш жана маданият баалуулуктар жаатында акыркы 100 жыл ичинде тездик менен жүргөн өзгөрүү жана өнүгүү процесси болууда. Ушул жаатта Кыргызстан жана Синжан Уйгур Өзөрк Автономиялык Облусу изилденүүгө кызыктуу мейкиндикти түзөт. Изилдөөдө жалпысынан Орто Азия коомдорунун ишеним түзүлүшү, айрыкча Кыргыз жана Уйгур коомдорунун кудай жана жашоо (төрөлүү, үйлөнүү, өлүү) көрүнүштөрүнө багытталган ритуалдар каралды. Сөз болуп жаткан көрүнүштөргө байланыштуу өнүккөн деп табылган ритуалдарга негизделген практикалар диалектикалык жол менен баалуулук изилдөөсүнө алынды. Мына ушинтип коомдун баалуулук кабыл алуусуна багытталган изилдөө белгиленип, иштелип чыкты. Диссертациянын максаты-эки коомдун ишенимге багытталган баалуулук түзүлүшүндөгү окшоштук жана айырмачылыктарды белгилөө менен бирге, эки коомдун баалуулук кабыл алуусунун анализине салым кошуу болуп эсептелинет.

Ачык сөздөр: Ишеним, Ритуал, Баалуулук, Культ, Орто Азия, Кыргыз коому, Уйгур коому

АННОТАЦИЯ

Автор	: Самире МОМИН
Университет	: Кыргызско Турецкий Университет «Манас»
Направление	: Коммуникация
Вид работы	: Магистерская диссертация
Количество страниц	: XIV +257
Дата окончания	: 06 / 06 / 2013
Научный руководитель	: Доц. Др. Эмине ЯВАШГЕЛ

Становление ценностей в области религии в Центрально-азиатском обществе на примере кыргызского и уйгурского обществ

Испокон веков культура средней Азии представляет уникальную ценность со всеми ее проявлениями. В течении многих столетий они создали множество обществ с их культурами, со временем унаследовали общее историческое наследие, приняли определенную религиозную веру и создали уникальную систему морали и ценностей. В социальной жизни можно увидеть следы старотюркского бытия. В одно же время следы старого бытия влияют на строение ценностей общества. В тюркской географии социальное строение и культурные ценности переживают быстрое изменение и проявляют прогресс в этом направлении. Кыргызстан и Уйгурский Автономный Район Синжан являются уникальными моделями в области этого исследования. Суть исследования состоит в изучении структур веры, в частности обсуждаются ритуалы касающиеся Бога и фактов из жизни (роды\свадьба\похороны) Кыргызского и Уйгурских обществ. Была проведена исследование ценностей качественным методом практик направленных на веру установленных в ритуалах связанных с вышеуказанными фактами. Таким образом, попытались определить обзор восприятия ценностей двух обществ. Целью данной работы является сопоставление общих черт и отличий в области религиозных обрядов и внести вклад в изучении ценностей в общем целом обоих обществ.

Ключевые Слова: Вера, Религия, Ритуал, Ценность, Культ, Средняя Азия, Кыргызское общество, Уйгурское общество

ABSTRACT

Author : Samire MOMİN
University : Kyrgyzstan-Turkey Manas University
Department: : Communication Sciences
The Nature of The Thesis : Master's Thesis
The Number of Pages : XIV +257
Date of Graduation : 06 / 06 / 2013
Supervisor : Doç. Dr. Emine YAVASHGEL

ESTABLISHMENT OF RELIGIOUS VALUES IN CENTRAL ASIAN SOCIETIES ON EXAMPLE OF KYRGYZ UIGHUR SOCIETY

Events we face in Central Asian societies which sheltered rich history and culture for centuries seem to be versatile. Throughout the history people created different societies, civilizations and in the course of a time became owners of same historical heritage, adapted to definite religious beliefs and formed their own system of moral values. The traces of old Turkic life patterns can be often observed in social life. At the same time old life patterns influence value system. Social structure and cultural values in Turkic geography has undergone changes and development process for the last century. Kyrgyzstan and China Xinjiang Uighur Autonomy region serve as a good material for research from this point of view. This work concentrates on belief system of Central Asia in general, especially on rituals In Kyrgyz and Uighur societies concerning God and life(birth, marriage, death). Beliefs practiced in rituals related to the subject mentioned above were described. Thereby, an attempt to create research on value system of two societies was done. The aim of thesis is to contribute to value analysis of these two societies by defining similarities and differences between them.

Key words: Belief, Ritual, Value, Cult, Central Asia, Kyrgyz society, Uighur society.